

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/ Issue 24 (Mart/ March 2026), s. 252-264
Geliş Tarihi-Received: 20.02.2026
Kabul Tarihi-Accepted: 30.03.2026
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.5281/zenodo.19284485

Dijital Ebeveynlikten Algoritma Ebeveynliğine: Çocukların İnternet Kullanımında Aile İçi Rehberlik Stratejilerinin Kavramsal Değerlendirmesi

From Digital Parenting to Algorithmic Parenting: A Conceptual Evaluation of Family Guidance Strategies in Children's Internet Use

Ahmet CANÇELİK*
Gamze BİLEN**

Öz

Çağdaş ebeveynlik pratikleri dijital teknolojilerin gündelik yaşama artan nüfuzu ile birlikte dönüşüm geçirmektedir. Bu çalışma, dijital ebeveynlik kavramını kuramsal ve kavramsal açıdan ele alarak bu alandaki literatürü tematik bir çerçevede değerlendirmektedir. Çalışmanın temel amacı, dijital ebeveynlik araştırmalarında yeni bir analitik kategori olarak "algoritma ebeveynliği" kavramını literatüre kazandırmak ve bu kavramın kuramsal temellerini ortaya koymaktır. Araştırma, Araştırma, sistematik bir literatür taraması veya ampirik bulgular üretmeyi değil; dijital ebeveynlik fenomenini kuramsal olarak yeniden yorumlamayı ve disiplinlerarası perspektiflerden beslenen kavramsal bir pozisyon geliştirmeyi hedeflemektedir. Dijital ebeveynlik yaklaşımları aktif rehberlik, kısıtlayıcı yönetim, ortak kullanım ve teknik aracılık eksenlerinde kavramsal olarak irdelenmekte; teknoloji aracılı ebeveynlik stratejileri kültürel bağlamları içinde tartışılmaktadır. Algoritma ebeveynliğinin Türkiye'deki ebeveynlik kültürü açısından taşıdığı anlamlar Kağıtçıbaşı'nın ilişkisel benlik modeli ve Hofstede'in kültürel boyutlar kuramı çerçevesinde çözümlenmektedir. Çalışma, yorumlayıcı ve analitik bir yaklaşımla dijital ebeveynlik literatürünün kuramsal haritasını çıkarmakta ve disiplinlerarası perspektiflerden beslenerek kavramsal bir duruş ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, algoritma ebeveynliğinin yalnızca teknolojik bir araç kullanımı değil, ebeveynlik kimliğinin yeniden inşası ve dijital okuryazarlığın nesiller arası aktarımı sürecinde kritik bir dönüşüm alanı olduğu ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital ebeveynlik, algoritma ebeveynliği, ebeveynlik stratejileri, dijital okuryazarlık, kültürel bağlam.

Abstract

Contemporary parenting practices are undergoing transformation with the increasing penetration of digital technologies into everyday life. This study examines the concept of digital parenting from a theoretical and conceptual perspective, evaluating the literature in this field within a thematic framework. The primary aim is to introduce the concept of "algorithmic parenting" as a new analytical category in digital parenting research and to establish its theoretical foundations. The research does not aim to conduct a systematic

* Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Gölhisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Bilgisayar Teknolojileri ve Bilişim Sistemleri Bölümü, e-posta: acancelik@gmail.com ORCID: 0009-0000-3646-047X.

** Öğr. Gör. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, e-posta: gmzebilen@gmail.com, ORCID: 0009-0006-3736-8177.

literature review or produce empirical findings; rather, it seeks to theoretically reinterpret the phenomenon of digital parenting and develop a conceptual position informed by interdisciplinary perspectives. Digital parenting approaches are conceptually analyzed along the axes of active guidance, restrictive management, co-use, and technical mediation, while technology-mediated parenting strategies are discussed within their cultural contexts. The meanings of algorithmic parenting within Turkish parenting culture are examined through Kağıtçıbaşı's relational self-model and Hofstede's cultural dimensions theory. The study maps the theoretical landscape of digital parenting literature through an interpretive and analytical approach. In conclusion, it is argued that algorithmic parenting is not merely a matter of technological tool use, but a critical transformation domain in the reconstruction of parenting identity and the intergenerational transmission of digital literacy.

Keywords: Digital parenting, algorithmic parenting, parenting strategies, digital literacy, cultural context.

Giriş

Ebeveynlik, toplumsal normlar, kültürel değerler ve teknolojik altyapılar arasındaki etkileşimle biçimlenen dinamik bir pratikler bütünüdür. Yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğinde dijital teknolojilerin gündelik yaşamın her alanına nüfuz etmesi, bu etkileşimi temelden yeniden biçimlendirmiş ve ebeveynlik deneyimini yeniden yapılandıran kuramsal sorunsallar ortaya çıkarmıştır. Akıllı telefonlar, sosyal medya platformları ve çevrimiçi eğitim ortamları çocukların sosyalleşme, öğrenme ve kimlik inşaa süreçlerini yeni bir zemine taşıırken, ebeveynler dijital ortamda nasıl rehberlik edeceklerini, neyi koruyacaklarını ve çocuklarını hangi yönde yönlendireceklerini baştan düşünmek durumunda kalmaktadır. Bu dönüşüm yalnızca teknolojik araçların kullanımına ilişkin pratik kararları değil, aynı zamanda ebeveynlik otoritesinin sınırları, çocuk özerkliği ile koruma arasındaki denge ve dijital okuryazarlığın nesiller arası aktarımı gibi derin epistemolojik soruları da beraberinde getirmektedir. Dijital teknolojilerle birlikte büyüyen kuşaklar, ebeveyn kuşağından farklı bir teknolojik deneyim birikimine sahiptir. Bu kuşaklar arası asimetri yalnızca teknik beceri farklılığıyla sınırlı kalmayıp bilgi otoritesinin aile içinde yeniden dağılımını da beraberinde getirmektedir: Çocuklar bazı alanlarda ebeveynlerinden daha yetkin hale gelmekte, bu durum geleneksel aile içi bilgi hiyerarşisini sarsmaktadır (Savic, 2021).

Dijital ebeveynlik kavramı, bu dönüşümü kavramsallaştırmak için ortaya çıkmış ve son on beş yıldır disiplinlerarası akademik ilginin odağı haline gelmiştir. Kavram, ebeveynlerin çocuklarının dijital medya kullanımlarını düzenlemek, denetlemek veya desteklemek amacıyla benimsedikleri stratejileri ve bu stratejilerin arkasında yatan değer sistemlerini kapsamaktadır. Geleneksel ebeveynlik yaklaşımları doğrudan gözetim ve yüz yüze etkileşime odaklanırken, dijital ebeveynlik ebeveynleri hem teknoloji kullanıcısı hem de düzenleyici olma rollerini eşzamanlı biçimde üstlenmeye zorlamaktadır. McDaniel ve Radesky'nin (2017) "tekno-müdahale" kavramsallaştırması, ebeveynlerin kendi dijital cihaz kullanımlarının çocuklarıyla olan etkileşimlerini kesintiye uğratmasını tanımlamakta ve dijital ebeveynliği yalnızca çocukların değil, ebeveynlerin kendi dijital alışkanlıklarını da sorgulayan bir öz-düzenleme pratiği haline getirmektedir.

Günümüz ebeveynlerinin karşılaştığı dijital medya yönetimi zorlukları, toplumsal ve ekonomik eşitsizliklerin yeniden üretildiği bir alan oluşturmaktadır. Amerikan Pediatri Akademisi'nin ekran süresi kısıtlamaları gibi normatif yaklaşımlar, çevrimiçi eğitimin zorunlu hale geldiği çağdaş yaşam koşulları karşısında uygulanabilirliğini yitirmektedir (Pons, Bennasar-Veny ve Yáñez, 2020). Siber zorbalık, çevrimiçi cinsel istismar ve mahremiyet ihlalleri gibi riskler, çocukların bu deneyimlerini ebeveynleriyle paylaşmakta gösterdikleri isteksizlikle birleştğinde aile içi güven ilişkilerini sarsmaktadır (Muller vd., 2024). Sosyoekonomik faktörler bu zorlukları derinleştirmekte; düşük sosyoekonomik statüye sahip ailelerin dijital erişim ve okuryazarlık eğitimi konularında yaşadığı

sınırlılıklar, dijital eşitsizliğin ebeveynlik pratikleri düzeyinde de yeniden üretilmesine neden olmaktadır (Jain vd., 2023).

Bu çalışma, dijital ebeveynlik olgusunu kuramsal bir perspektiften ele alarak literatürde öne çıkan yaklaşımları kavramsal bir çerçevede değerlendirmeyi ve bu alanda yeni bir analitik kategori olarak “algoritma ebeveynliği” kavramını literatüre kazandırmayı amaçlamaktadır. Araştırma, mevcut çalışmaları sayısal tarama ile sınıflandırmayı değil; dijital ebeveynlik fenomenini kuramsal olarak yeniden yorumlamayı ve psikoloji, sosyoloji, eğitim bilimleri ve bilim-teknoloji çalışmalarını kesen bir kavramsal duruş geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda çalışma, dijital ebeveynlik kavramının kuramsal temelleri, ebeveyn teknoloji yönetimi stratejilerinin tipolojisi, çocukların gelişim dönemlerine göre dijital rehberlik yaklaşımları, algoritma temelli ortamların ebeveynlik pratiklerini dönüştürücü etkileri ve Türkiye bağlamında dijital ebeveynlik uygulamalarının kültürel karakteristiklerini değerlendirmektedir.

Türk aile yapısındaki dijital ebeveynlik uygulamaları, küresel eğilimlerin yanı sıra kendine özgü kültürel dinamiklerin etkisiyle şekillenmektedir. Kağıtçıbaşı’nın (2007) ilişkisel benlik modeli ve Hofstede’in (2001) kültürel boyutlar kuramı perspektifinden değerlendirildiğinde, Türk ailelerinde yerleşmiş kolektivist yapı, hiyerarşik yaş saygısı ve güçlü aile bağları ebeveynlerin çocuklarının dijital medya etkileşimlerini yönetme biçimlerini belirleyici şekilde etkilemektedir. Bu çalışma, küresel dijital ebeveynlik trendlerini ve Türkiye’nin özgül sosyokültürel dinamiklerini bütünleştirerek yerel bağlamda kuramsal bir anlayış geliştirmeyi ve gelecek araştırmalar için kavramsal bir zemin oluşturmayı amaçlamaktadır.

Araştırma Tasarımı ve Yöntem

Bu çalışma, dijital ebeveynlik olgusunu kuramsal ve kavramsal düzeyde ele alan yorumlayıcı bir kuramsal konum makalesi niteliğindedir. Araştırma, belirli bir hipotezin test edilmesini veya ampirik bulguların üretilmesini hedeflememekte; bunun yerine dijital ebeveynlik literatüründe öne çıkan temel yaklaşımları eleştirel bir perspektifle yeniden yorumlamayı ve bu alanda yeni bir analitik kategori olarak “algoritma ebeveynliği” kavramını literatüre kazandırmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın epistemolojik konumlanışı pozitivist paradigmadan ziyade yorumlayıcı ve eleştirel kuramsal gelenekle uyumludur; bu doğrultuda literatür yalnızca betimsel olarak özetlenmemiş, kavramsal açıdan yeniden değerlendirilmiş ve kuramsal sentez yoluyla yapılandırılmıştır.

Çalışmanın kuramsal temeli, ebeveynsel aracılık kuramı, medya ekolojisi yaklaşımı, aile sistemleri kuramı ve dijital okuryazarlık literatürüne dayanmaktadır. Livingstone ve Helsper’in (2008) ebeveynsel aracılık tipolojisi ve Bronfenbrenner’in (1979) ekolojik sistemler kuramı çalışmanın kavramsal iskeletini oluşturmaktadır. Literatür, eleştirel okuma ve tematik sınıflandırma yöntemiyle değerlendirilmiş; sistematik bir veri tabanı taraması veya PRISMA benzeri protokol yerine, dijital ebeveynlik alanının kavramsal haritasını çıkarmaya yönelik amaçlı seçim stratejisi benimsenmiştir. Bu strateji doğrultusunda, alanın gelişimini kavramsal olarak temsil eden, sıklıkla atıf alan ve farklı kuramsal perspektifleri yansıtan çalışmalar önceliklendirilmiştir.

Değerlendirmeye dahil edilen literatür 2000–2025 yılları arasında yayımlanmış Türkçe ve İngilizce akademik metinlerle sınırlandırılmıştır. Bu zaman aralığı, dijital ebeveynlik kavramının akademik literatürde belirginleşmeye başladığı dönemden (Livingstone ve Helsper, 2008; Nikken ve Schols, 2015) günümüze kadar olan dönüşümü kuramsal olarak izleyebilmeyi mümkün kılmaktadır. Erken dönem ekran süresi araştırmalarından algoritma temelli dijital platformlara ilişkin güncel tartışmalara kadar uzanan geniş yelpaze, dijital ebeveynlik pratiklerinin tarihsel evrimini kavramsal düzeyde anlamlandırmak için birlikte ele alınmıştır. İnceleme sürecinde “digital

parenting", "parental mediation", "children's internet use", "algorithmic recommendation systems", "dijital ebeveynlik" gibi anahtar kavramlar çerçevesinde literatürdeki baskın eğilimler, kuramsal kırılma noktaları ve kavramsal genişlemeler değerlendirilmiştir.

Çalışmada yalnızca ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında dijital medya kullanımı, aile içi rehberlik stratejileri ve dijital ortamda ebeveynlik rollerinin yeniden yapılanmasıyla doğrudan ilişkili araştırmalar kavramsal çerçeveye dahil edilmiştir. Elde edilen literatür, tematik analiz yaklaşımı doğrultusunda kavramsal kategoriler halinde yeniden yapılandırılmıştır. Bu çerçevede dijital ebeveynlik uygulamaları dört temel eksen üzerinden sınıflandırılarak tartışılmıştır: (1) aktif rehberlik ve eğitsel aracılık, (2) kısıtlayıcı yönetim ve denetim stratejileri, (3) ortak kullanım ve işbirlikçi medya deneyimi, (4) teknik aracılık ve dijital araçların kullanımı. Bu sınıflandırma, Nikken ve Schols'un (2015) medya aracılık stratejileri tipolojisi esas alınarak ve dijital ebeveynlik literatüründeki çok boyutlu yaklaşımlar sentezlenerek geliştirilmiştir. Bunun yanında, algoritma temelli içerik yönlendirme sistemlerinin ebeveyn kontrol dinamiklerini dönüştürmesi bu çalışmanın özgün kavramsal katkısı olarak "algoritma ebeveynliği" çerçevesi altında kuramsal düzeyde tartışılmıştır.

Kuramsal Arka Plan ve Literatüre Genel Bakış

Dijital ebeveynlik alanındaki akademik çalışmalar son çeyrek yüzyılda belirgin bir dönüşüm geçirmiş; araştırma odağı, metodolojik yaklaşımlar ve kuramsal çerçeveler açısından birbirini izleyen kırılma noktaları yaşamıştır. Bu gelişimin en dikkat çekici özelliği, başlangıçta televizyon ve bilgisayar kullanımına odaklanan ekran süresi tartışmalarından günümüzde yapay zekâ ve algoritma temelli kişiselleştirilmiş içerik sistemlerinin aile dinamikleri üzerindeki etkilerini inceleyen disiplinlerarası araştırmalara doğru yaşanan paradigmatik genişlemedir. 2000-2010 yılları arasında teknoloji kullanımı büyük ölçüde zararlı bir aktivite olarak konumlandırılmış ve ebeveynlerin çocuklarını bu zararlardan koruma yöntemleri araştırılmıştır. Bu dönemin baskın yaklaşımı, aşırı ekran maruziyetinin çocukların psikolojik refahı ve gelişimsel süreçleri üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamakta ve Amerikan Pediatri Akademisi gibi profesyonel kuruluşların günlük ekran süresi sınırlamaları önerileri araştırmaların korumacı yaklaşımını politika düzeyine taşımıştır. Ancak bu erken dönemin en önemli kuramsal katkısı, ebeveyn müdahalelerinin çocukların medya kullanımlarını şekillendirmedeki kritik rolünün fark edilmesi ve ebeveynsel aracılık stratejilerinin sistematik olarak incelenmeye başlanmasıdır (Nikken ve Schols, 2015; Hinkley vd., 2018).

2010-2020 yılları arasındaki sosyal medya dönemi dijital ebeveynlik araştırmalarında paradigmatik bir kayma yaratmış ve ebeveynsel aracılık stratejilerinin daha sofistike tipolojilerle sınıflandırılması gündeme gelmiştir. Livingstone ve Helsper'in (2008) ebeveynsel aracılık kuramı bu dönemde yaygın kabul görmüş, kısıtlayıcı aracılık, aktif aracılık ve ortak kullanım gibi farklı stratejilerin kavramsal temellerini sağlamıştır. Ancak bu stratejilerin etkinliği homojen değildir; çocukların yaşı, ebeveynlerin dijital okuryazarlık düzeyi, ailenin sosyoekonomik konumu ve kültürel bağlam gibi faktörler hangi stratejilerin hangi bağlamlarda işlevsel olduğunu belirlemektedir (Huang vd., 2018). COVID-19 pandemisinin başladığı 2020 yılından itibaren ise geleneksel ebeveynlik mekanizmalarının dijital okuryazarlık ve çevrimiçi katılım zorunluluğu ile bütünleştirilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Pandemi kaynaklı okul kapanmaları ebeveynlerin rollerini adapte etmede karşılaştıkları yapısal zorlukları görünür kılmış ve dijital okuryazarlık ile teknik yetkinlik açığını ortaya koymuştur (Nzunda, 2021; Ouyang vd., 2023). Güncel dönemde algoritma temelli içerik ve yapay zekâ üzerine gelişen araştırmalar, dijital ebeveynliğin yeni bir evresine geçişi işaret etmektedir.

Dijital ebeveynlik stratejilerinin etkinliği, iletişim temelli yaklaşımlar, eğitim ve rehberlik modelleri ile risk yönetimi stratejilerinin bütünleşik biçimde uygulanmasına bağlı olarak değerlendirilmektedir. İletişim temelli yaklaşımlar dijital ebeveynlik stratejilerinin temelini oluşturmakta ve açık diyalog, aile sözleşmeleri ile yaşa uygun iletişim tekniklerini içermektedir. Erken dönemde etkili ebeveyn iletişimi çocukların davranışlarını etkilemekte ve dijital medya ile etkileşimlerini şekillendirmektedir (Ratnawati vd., 2024; Tulane vd., 2022). Dijital okuryazarlık eğitimi, eleştirel düşünme becerileri geliştirme ve dijital vatandaşlık eğitimi ise birbirleriyle bağlantılı ve karşılıklı olarak birbirlerini güçlendirici nitelikler taşımaktadır. Öğretmenler ve ebeveynler tarafından ortaklaşa kolaylaştırılan dijital okuryazarlık eğitimi, sorumlu kullanım kalıplarının aşılmasında belirleyici bir işlev üstlenmektedir (Saleh ve Solihin, 2023). Risk yönetimi stratejileri ise siber güvenlik, mahremiyet koruması ve algoritma temelli içerik risklerinin yönetilmesi konularında ebeveynlerin çocuklarını korumak için geliştirmesi gereken kapsamlı yaklaşımları içermektedir. Ebeveynler tamamen teknik önlemler yerine aktif ortak kullanım ve tartışmalar gibi sosyal aracılık biçimlerini tercih etme eğiliminde olmakta ve bu durum dijital riskleri etkili şekilde yönetmede iletişimin merkezi rolünü vurgulamaktadır (Livingstone ve Helsper, 2008).

Teknoloji yönetimi stratejilerinin etkileri çift yönlü bir dinamik sergilemekte ve çocukların gelişimi ile aile dinamikleri üzerinde hem yapıcı hem de sorunlu sonuçlar doğurmaktadır. Dijital araçların eğitim süreçlerine dahil edilmesi çocukların teknolojik yetkinliklerini olumlu yönde beslerken, aile içinde bilinçli ve amaçlı kullanılan iletişim teknolojileri ebeveyn-çocuk arasındaki duygusal bağı zayıflatmak yerine güçlendirme potansiyeli taşımaktadır. Ancak dijital ebeveynliğin olumsuz etkileri de literatürde kapsamlı biçimde ele alınmış ve aşırı kontrol uygulamaları, kuşaklar arası dijital uçurum ile teknoloji bağımlılığı riskleri kritik sorunsallar olarak değerlendirilmiştir. Siber istismar konusundaki ebeveyn korkuları gençlerin çevrimiçi aktivitelerinin aşırı izlenmesini teşvik etmekte ve bu durum sıklıkla gençler tarafından direnç ve aldatma davranışlarına yol açmaktadır (Rony ve Ahmed, 2022). Kuşaklar arası dijital uçurum dijital ebeveynlik dinamiklerini karmaşıklaştıran önemli bir sorun olarak tartışılmakta ve ebeveynler arasındaki bu uçurum dijital becerileri geliştirme motivasyonu eksikliğinde köklenmiş bulunmaktadır (Candrasari vd., 2022).

Dijital Ebeveynlik Stratejilerinin Tematik Analizi

Dijital ebeveynlik kavramının akademik literatürde konumlandırılması, geleneksel ebeveynlik yaklaşımlarından farklı olarak teknoloji aracılı etkileşimlerin çok boyutlu doğasını yansıtan kapsamlı bir kuramsal çerçeve gerektirmektedir. Dijital ebeveynlik yalnızca çocukların ekran başında geçirdiği süreyi denetlemekten ibaret değildir; dijital ortamda aktif rehberlik, eleştirel düşünme desteği ve güvenli alan yaratma gibi işlevleri bir arada kapsayan bütüncül bir ebeveynlik pratiğidir. Geleneksel ebeveynlik modelleri doğrudan gözetim ve yüz yüze etkileşime odaklanırken, dijital ebeveynlik paradigması teknolojinin yalnızca iletişim aracı değil, aynı zamanda eğitim, sosyalleşme ve kimlik inşa platformu olarak çok katmanlı kullanılmasını gerektirmektedir. Ebeveynlerin dijital yetkinliklere yönelik öz-yeterlilik algıları dijital ortamlarda karşılaştıkları risk ve fırsatları yönetme kapasitelerini belirleyici faktörler olarak değerlendirilmektedir (Kumaş ve Yıldırım, 2024; Johnson ve Rogers, 2023). Vygotsky'nin Yakınsal Gelişim Alanı kuramı, dijital teknolojilerle ilgili yeni becerileri keşfetme sürecinde çocukların yetişkin desteğiyle en etkili öğrenme deneyimleri yaşadıklarını ileri sürmekte ve dijital ebeveynliğin yalnızca koruyucu değil, aynı zamanda geliştirici boyutlarını vurgulamaktadır (Benedetto ve Ingrassia, 2021).

Medya ekolojisi kuramı ve aile sistemleri kuramı dijital ebeveynlik uygulamalarını kavramsallaştırmada kritik kuramsal çerçeveler olarak öne çıkmaktadır. McLuhan'ın medya ekolojisi perspektifi, iletişim medyalarının insan deneyimlerini şekillendirdiği varsayımından hareketle ailelerin dijital medya ile olan etkileşimlerinin çocuk gelişimi ve ebeveynlik stratejileri üzerindeki dönüştürücü etkisini kavramsallaştırmaktadır. Aile sistemleri kuramı ise ailevi ilişkilerin karşılıklı bağlılığını ve gelir, eğitim, sosyal normlar gibi dış faktörlerin bu bağlılık üzerindeki etkisini değerlendirmektedir (Fidan ve Olur, 2023). Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı, gözlemsel öğrenmenin davranış edinimi üzerindeki etkisini vurgularken dijital ebeveynlik bağlamında ebeveynlerin teknoloji algılarını nasıl geliştirdiklerini açıklamaktadır (Gedik ve Şahan, 2024).

Ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımını yönetme konusunda benimsedikleri stratejiler dijital ebeveynlik literatüründe çeşitli tipolojiler çerçevesinde kategorize edilmektedir. Aktif rehberlik stratejisi ebeveynlerin çocuklarıyla teknoloji kullanımı konusunda proaktif bir yaklaşım benimser ve sürekli diyalog kurma, içerik hakkında tartışma ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme süreçlerini kapsamaktadır. Aktif aracılık uygulamaları çocukların çevrimiçi zorluklarla başa çıkma becerilerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda ebeveyn-çocuk arasında internet güvenliği konusunda açık iletişim kanalları oluşturmaktadır (Alkan vd., 2021; Wright, 2024). Kısıtlayıcı yönetim stratejisi ise ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımı konusunda belirli sınırlar koyma yaklaşımını benimser. Bu tür kısıtlamaların çocukları zararlı çevrimiçi maruziyetlerden korumak için gerekli görünse de bazen çocukların kritik dijital beceriler geliştirme fırsatlarını sınırlayabileceği tartışılmaktadır (Vaterlaus vd., 2015; Wang ve Ngai, 2021). Ortak kullanım uygulamaları ebeveyn ve çocukların dijital medya tüketimini birlikte gerçekleştirdikleri ve bu süreçte paylaşımlı deneyimler yaratarak aile bütünlüğünü güçlendiren stratejiler olarak değerlendirilmektedir (Kyalo, 2024; Du vd., 2022). Teknik yönetim araçları ise ebeveyn kontrol yazılımları, içerik filtreleme sistemleri ve zaman yönetimi uygulamalarını içermekte; bu yaklaşım özellikle teknolojik yetkinlikleri sınırlı olan ebeveynler için önemli bir destek mekanizması sunmaktadır (Nedelcu ve Wyss, 2016).

Çocukların gelişim dönemlerine göre dijital ebeveynlik stratejilerinin adaptasyonu, erken çocukluk döneminden ergenlik çağına kadar her gelişim evresinin kendine özgü bilişsel, duygusal ve sosyal özelliklerinin dikkate alınmasını gerektirmektedir. Erken çocukluk döneminde (0-5 yaş) medya okuryazarlığının temelleri atılmakta ve sağlıklı dijital alışkanlıklar oluşturulmaktadır. Bu dönemde çocukların dijital medya ile olan etkileşimleri büyük ölçüde ebeveyn rehberliği ve yapılandırılmış ortamlar gerektirmektedir (McArthur vd., 2022; Kabali vd., 2015). Orta çocukluk döneminde (6-11 yaş) ebeveynlik stratejileri daha yapılandırılmış dijital katılım yaklaşımlarına doğru evrilmeli ve aktif aracılık uygulamaları merkezi rol oynamalıdır. Bu dönem çocukların eleştirel düşünme becerilerinin gelişmeye başladığı ve medya içeriğini daha karmaşık şekillerde işleyebildikleri bir evredir (Agosto vd., 2024). Ergenlik döneminde (12-18 yaş) dijital ebeveynlik stratejileri, gençlerin artan bağımsızlık arayışları ve özerk karar verme kapasitelerinin gelişimi gözetilerek yeniden kurgulanmalıdır. Bu gelişim evresi katı düzenlemeler yerine işbirlikçi ve diyalog temelli yaklaşımların benimsendiği müzakere odaklı bir dijital ebeveynlik paradigmasını gerektirmektedir (Savic, 2019).

Çocukların teknoloji kullanımının yönetiminde bilişsel ve sosyo-duygusal gelişimsel faktörlerin dikkate alınması farklı yaş grupları arasında değişen karmaşık gereksinimlerin anlaşılmasını zorunlu kılmaktadır. Teknolojinin çocuk gelişimine etkisi tek boyutlu değildir; amaçlı ve yapılandırılmış kullanım dil becerilerini ve problem çözme kapasitesini desteklerken, denetimsiz ve aşırı kullanım dikkat süresini kısaltmakta ve yüz yüze sosyal etkileşimin önünü tıkamaktadır. Sosyo-duygusal gelişim boyutunda teknoloji

sosyal bağlantıları kolaylaştırabilmesine rağmen aşırı kullanım sosyal izolasyona ve duygusal düzenleme bozukluklarına yol açabilmektedir. Dijital ebeveynlik konusunda bilinçli ebeveynlerin çocukları teknolojik araçları daha amacına uygun şekilde kullanma eğilimi göstermekte ve çevrimiçi platformlarda daha dengeli etkileşim kalıpları sergileyerek hem bilişsel kapasitelerini geliştirmekte hem de davranışsal olarak daha olgun yaklaşımlar benimsemektedir (Şenol vd., 2023).

Yirmi birinci yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan algoritmik içerik önerileri ve yapay zekâ destekli dijital platformlar, geleneksel ebeveynlik paradigmasını baştan sorgulatarak “algoritma ebeveynliği” olarak kavramsallaştırılan yeni bir dijital rehberlik alanını gündeme taşımaktadır. TikTok, YouTube, Instagram gibi platformların kullandığı sofistike öneri algoritmaları kullanıcı davranışlarına dayalı kişiselleştirilmiş içerik sunarak ebeveynlerin çocuklarının dijital deneyimleri üzerindeki kontrol kapasitelerini radikal şekilde zorlamaktadır. Bu algoritmik sistemler maksimum kullanıcı katılımını hedefleyecek şekilde tasarlandıkları için ebeveynlerin çocuklarının ne tür içerikler tükettiğini izlemelerini giderek zorlaştırmakta ve geleneksel medya denetimi yaklaşımlarını yetersiz kılmaktadır (Natkunam vd., 2020). Algoritmik öneri sistemlerinin aile iletişimi üzerindeki etkisi çocukların neyi izlediği konusundaki şeffaflığı sınırlayarak ebeveyn-çocuk arasındaki açık diyalogda potansiyel bir boşluk yaratmaktadır (Jang vd., 2025). Ancak bu algoritmalar etkili şekilde yönetildiğinde aile etkileşimlerini de teşvik edebilmekte, içerik önerileri tarafından belirlenen ortak ilgi alanları ebeveyn katılımı için ortak zemin oluşturabilmektedir (Das, 2024).

Etkili algoritma ebeveynliği stratejileri teknolojik araçlar, eğitimsel yaklaşımlar ve toplumsal işbirliği kombinasyonunu gerektiren çok yönlü bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Ebeveynler çocuklarının kullandığı platformları anlayarak teknoloji ile kendileri etkileşime girmeli ve bu durum ebeveynleri çocuklarını potansiyel zorluklarla başa çıkma yöntemleri konusunda daha iyi eğitime konusunda güçlendirebilmektedir (Wang vd., 2022). Teknoloji tek başına yeterli olmayabilir ve çocukların tükettikleri medya konusunda eleştirel düşünme ve analitik beceriler geliştirebilecekleri dirençli bir ev ortamı yaratmak esastır (Li, 2024).

Karşılaştırmalı Analiz ve Değerlendirme

Dijital ebeveynlik uygulamalarında kültürel bağlamların rolü Batı ve Doğu toplumları arasında aile değerleri, otorite yapıları ve teknoloji yönetimi stratejileri açısından belirgin farklılaşmalar ortaya koymaktadır. Batı kültürlerinde yaygın olan bireycilik ve özerklik vurgusu dijital ebeveynlik paradigmasını belirleyici biçimde yönlendirmekte; ebeveynler çocuklarının dijital deneyimlerinde kolaylaştırıcı rol üstlenerek denetimli keşfi teşvik eden bir tutum benimsemektedir. Dias ve arkadaşlarının (2016) kavramsallaştırdığı “iskelelendirme” konsepti, ebeveynlerin çocuklarının dijital ortamda gezinmelerine yapılandırılmış destek sağladığı ancak özerk keşfi engellemediği bir yaklaşımı temsil etmektedir. Doğu kültürlerinde ise kolektivist değerler ve ebeveyn otoritesinin vurgulanması çocukların dijital aktivitelerinin sıkı gözetimi ve kontrolü şeklinde kendini göstermekte, bu yaklaşım güvenlik ve grup uyumunu vurgulayan kültürel geleneklerle uyumlu olmaktadır (Sholihah ve Nurhayati, 2024).

İslami değerler, kültürel gelenekler ve dini öğretiler Türk ailelerinde teknoloji yönetimi ve dijital iletişim kalıplarını şekillendiren temel unsurlar olarak değerlendirilmekte, aileler dijital platformları yalnızca iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda dini değerleri aktarma ve nesiller arası kültürel aktarımı sağlama ortamı olarak da ele almaktadır (Prasanti ve Karimah, 2018). İslami öğretilerden etkilenen Türk aileleri çocukların medya tüketiminde rehberlik ve korunmanın önemini vurgulamakta ve ebeveynler genellikle çocuklarının eriştiği dijital içeriği denetleyerek ahlaki ve dini

ilkelerin korunduğu bir ortam yaratmaya odaklanmaktadır. “Bu dini ve kültürel örüntüler, Kağıtçıbaşı’nın (2007) ilişkisel benlik modeli çerçevesinden ele alındığında daha sistematik bir kuramsal zemine oturmaktadır; zira İslami değerlerin vurguladığı aile bütünlüğü ve koruyucu ebeveynlik anlayışı, ilişkisel benlik modelindeki özerklik-bağıllık geriliminin Türkiye özgülündeki yansıması olarak değerlendirilebilir.

Kağıtçıbaşı’nın (2007) ilişkisel benlik modeli çerçevesinde değerlendirildiğinde, Türk ailelerindeki dijital ebeveynlik uygulamaları özerklik ve bağıllık arasındaki gerilimi yansıtmaktadır. Geleneksel Türk aile yapılarında geniş aile ağları dijital ebeveynlikte önemli rol oynamakta ve ebeveynlik sorumluluklarının birkaç yetişkin arasında paylaşılması çocukların dijital ortamlarda gezinirken daha güçlü bir destek sistemi yaratmaktadır.

Kültürel bağlamların dijital ebeveynlik üzerindeki bu belirleyici etkisi, algoritma ebeveynliği söz konusu olduğunda daha da karmaşık bir boyut kazanmaktadır. TikTok, YouTube ve Instagram gibi platformların öneri algoritmaları kültürel sınırları aşan evrensel bir içerik mantığıyla işlemekte; kolektivist ya da bireyci aile yapısından bağımsız olarak her ebeveynin kontrol kapasitesini benzer biçimde zorlamaktadır. Bu durum, kültürel farklılıkların strateji tercihlerini şekillendirdiği geleneksel dijital ebeveynlik tartışmalarının ötesine geçen yeni bir sorunsalı gündeme taşımaktadır: Algoritmanın yarattığı görünmez yönlendirme karşısında hiçbir kültürel model tam anlamıyla yeterli değildir.

Sosyoekonomik faktörlerin dijital ebeveynlik uygulamaları üzerindeki etkisi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında yapısal farklılıklar göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde yaşayan ve yüksek eğitim seviyesine sahip ebeveynler dijital ebeveynlik konularında genellikle daha yüksek öz-güven sergilemekte ve çocuklarına karmaşık dijital ortamlarda daha kapsamlı rehberlik sağlayabilmektedir. Bu dönüşümle birlikte ebeveyn otoritesi doğrudan gözetimden algoritmik yönetişime kaymakta; görünür denetimin yerini görünmez platform mekanizmaları almaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise dijital uçurum etkili dijital ebeveynlik önünde yapısal engeller yaratmakta; altyapı eksikliği ve güvenilir internete erişim zorlukları ebeveyn katılımını önemli ölçüde engellemektedir (Magida ve Armstrong, 2022).

Yeni dijital platformların ortaya çıkışı geleneksel ebeveynsel adaptasyon stratejilerini derinden sarsmakta ve aile içinde yeni dijital uçurum formları yaratmaktadır. Pandemi sürecinde zorunlu hale gelen uzaktan eğitim modeli, ebeveynleri çocuklarının öğrenme süreçlerine doğrudan dahil olmaya iterken aynı zamanda dijital araçları pedagojik bir amaçla kullanma becerisini de sınamıştır. Ancak bu değişim özellikle bu teknolojilere daha az aşina olan ebeveynler için zorluklar yaratmaktadır. Teknolojiye eşitsiz erişim özellikle kentsel ve kırsal haneler arasında ayrım yaparak önemli bir yapısal zorluk oluşturmakta; ebeveynler arasında dijital araçlara erişim konusunda artan eşitsizlik okul aktivitelerine ebeveyn katılımında mevcut eşitsizlikleri daha da derinleştirmektedir (Guo vd., 2019; Goudeau vd., 2021). Yapay zekâ destekli ebeveyn kontrol araçları ve algoritma temelli içerik filtreleme sistemleri çağdaş dijital ebeveynlik yaklaşımlarının merkezi bileşenleri haline gelmekte ve gelişmiş algoritmalar kullanarak kişiselleştirilmiş öneriler sunmaktadır (Zhang, 2024; Glassman vd., 2021).

Dijital ebeveynlik alanındaki farklı yönetim yaklaşımlarının karşılaştırmalı değerlendirmesi aktif, kısıtlayıcı, ortak izleme ve teknik aracılık stratejilerinin çocukların gelişimi üzerindeki farklılaşan etkilerini ortaya koymaktadır. Aktif ebeveynsel aracılık, çocukların dijital platformlardaki olumsuz deneyimlere karşı dirençlerini artırmakta; bağımlılık eğilimlerini ve sosyal gelişim sorunlarını önleyici bir işlev üstlenmektedir. Kısıtlayıcı ebeveynlik yaklaşımı çocukları çevrimiçi risklerden koruma işlevi görmekle

birlikte, aşırı uygulandığında çocukların dijital ortamı bağımsız biçimde okuma ve yönetme kapasitesinin gelişimini sekteye uğratabilmektedir.

Yaşa uygun dijital ebeveynlik stratejilerinin etkinliği erken çocukluk, orta çocukluk ve ergenlik dönemlerinde belirgin farklılaşmalar göstermektedir. Erken çocukluk döneminde ekran süresi sınırları koyma, yaşa uygun içerik seçme ve ortak medya kullanımına katılma gibi stratejiler aşırı ekran süresiyle ilişkili olumsuz sonuçları azaltabilmektedir (Puspita ve Fitriana, 2025). Orta çocukluk döneminde ebeveynin dijital deneyime doğrudan eşlik etmesi ve içeriği birlikte anlamlandırması ön plana çıkarken, ergenlik döneminde bu eşlikçi rol yerini müzakereye ve karşılıklı güvene dayalı bir rehberlik anlayışına bırakmaktadır. Dijital ebeveynlik yaklaşımlarının uzun vadeli etkileri değerlendirildiğinde, ebeveynin rehberlik kapasitesi ile çocuğun dijital alışkanlıkları arasında doğrudan bir ilişki olduğu görülmektedir; aktif ve bilinçli ebeveynlik tutumu çocuğun dijital ortamla kurduğu ilişkiyi belirleyici biçimde şekillendirmektedir.

Sonuç

Bu kavramsal değerlendirme dijital ebeveynlik literatüründe öne çıkan temel yaklaşımları bütüncül bir çerçevede yeniden yorumlamış ve algoritma temelli dijital ortamların aile içi iletişim ile ebeveynlik pratikleri üzerindeki dönüştürücü etkilerini kuramsal bir perspektiften ele almıştır. Çalışmanın temel argümanı, dijital ebeveynliğin yalnızca çocukların ekran sürelerini düzenleme olarak kavramsallaştırılamayacağı; aksine ebeveynlik otoritesinin yeniden inşası, nesiller arası dijital okuryazarlık aktarımı ve algoritma temelli platformların yarattığı yeni güç dinamiklerinin kesişiminde çok katmanlı bir fenomen olarak anlaşılması gerektiği yönündedir. Literatürde aktif ebeveynsel rehberliğin çocukların dijital okuryazarlık becerileriyle olumlu biçimde ilişkilendirildiği görülmekte; ancak aynı zamanda algoritma temelli içerik öneri sistemlerinin ebeveynlerin geleneksel kontrol mekanizmalarını yapısal olarak zorlayan yeni dinamikler ürettiği de tartışılmaktadır. Bu dönüşüm ebeveynlerin yalnızca çocuklarının davranışlarını değil, aynı zamanda platform tasarımlarını, veri temelli yönlendirme mekanizmalarını ve algoritmik içerik kürasyon mantığını da anlamaları gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Türkiye bağlamında İslami değerler, geleneksel aile yapıları, kolektivist kültürel normlar ve sosyoekonomik koşullar dijital ebeveynlik pratiklerinin şekillenmesinde belirleyici bağlamsal unsurlar olarak değerlendirilmekte; Kağıtçıbaşı'nın ilişkisel benlik modeli ve Hofstede'in kültürel boyutlar kuramı perspektifinden ele alındığında Türk ailelerinde özerklik ve bağlılık arasındaki gerilim dijital ebeveynlik stratejilerinde kendini göstermektedir. Algoritma ebeveynliği kavramının ortaya çıkışı geleneksel ebeveynlik paradigmasını epistemolojik düzeyde yeniden konumlandırmakta ve ebeveynlerin çocuklarının dijital platformlardaki içerik tüketimleri üzerindeki görünür kontrollerini sınırlandırırken görünmez algoritmik güç ilişkilerini merkezi hale getirmektedir. Bu dönüşümle birlikte ebeveyn otoritesi doğrudan gözetimden algoritmik yönetime kaymakta; görünür denetimin yerini görünmez platform mekanizmaları almaktadır. COVID-19 pandemisinin etkisiyle hızlanan dijitalleşme süreci ailelerin teknoloji kullanım alışkanlıklarını kalıcı şekilde değiştirirken ebeveynlerin dijital yetkinlik eksikliklerini daha da görünür hale getirmiş ve kuşaklar arası dijital uçurum özellikle düşük sosyoekonomik statüye sahip aileler için yapısal bir sorun oluşturmuştur.

Ebeveynlerin dijital çağda etkili rol oynayabilmeleri kendi dijital okuryazarlık seviyelerini artırmalarını ve yaşa uygun dijital rehberlik stratejileri geliştirmelerini gerektirmekte; ancak bu gereklilik bireysel sorumluluk olarak değil, toplumsal destek mekanizmaları, eğitim politikaları ve kurumsal işbirlikleri gerektiren yapısal bir dönüşüm olarak ele alınmalıdır. Eğitim kurumlarının dijital ebeveynlik eğitim programları

geliştirmesi, okul-aile işbirliği modellerinin güçlendirilmesi ve politika yapıcılarının algoritma şeffaflığı ile çocuk koruma politikalarını geliştirmesi toplumsal düzeyde dijital okuryazarlığın artırılması açısından stratejik önem taşımaktadır. Gelecek araştırmalar için kuramsal yönelimler değerlendirildiğinde, algoritma ebeveynliği üzerine longitudinal çalışmaların yapılması, bu yeni fenomenin uzun vadeli etkilerinin anlaşılması bakımından öncelikli bir araştırma ihtiyacı olarak değerlendirilmektedir. Türkiye özelinde kültürel faktörlerin dijital ebeveynlik üzerindeki etkilerini inceleyen derinlemesine nitel araştırmaların artırılması yerel bağlama uygun kuramsal çerçevelerin geliştirilmesine katkı sağlayacak; çok-disiplinli araştırma işbirliklerinin teşvik edilmesi dijital ebeveynlik konusunun psikoloji, sosyoloji, eğitim bilimleri ve STS alanlarının kesişiminde daha kapsamlı şekilde kavramsallaştırılmasını sağlayacaktır.

Bu çalışma bir dizi kuramsal sınırlılığı da bünyesinde barındırmaktadır. İlk olarak, algoritma ebeveynliği kavramı yeni bir analitik kategori olarak önerilmekte ancak henüz ampirik testlerden geçmemiştir; kavramın açıklayıcı gücü gelecek araştırmalarla sınanmalıdır. İkinci olarak, çalışma literatürü kavramsal çerçevede değerlendirmekte ancak sistematik bir veri tabanı taraması içermemektedir; bu durum bazı önemli çalışmaların gözden kaçmış olabileceği olasılığını beraberinde getirmektedir. Üçüncü olarak, Türkiye bağlamındaki değerlendirmeler sınırlı sayıda yerel çalışmaya dayanmakta; bu alanda daha fazla ampirik araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Son olarak, çalışma algoritma temelli platformların etkilerini vurgularken sosyal ve kültürel faktörlerin karmaşık etkileşimini yeteri kadar derinlemesine işleyememiş olabilir.

Bu çalışma dijital ebeveynlik literatürüne üç temel düzeyde kuramsal katkı sunmaktadır. İlk olarak, ebeveynsel aracılık yaklaşımlarını aktif rehberlik, kısıtlayıcı yönetim, ortak kullanım ve teknik aracılık eksenlerinde bütüncül bir tipoloji çerçevesinde yeniden yapılandırarak dağınık literatürü kavramsal bir bütünlük içinde değerlendirmektedir. Bu tipoloji, Livingstone ve Helsper'in (2008) ebeveynsel aracılık kuramı ile Nikken ve Schols'un (2015) medya aracılık stratejileri sınıflandırmasını sentezleyerek güncel dijital platform ekosistemine uyarlamakta ve Web 2.0 sonrası dijital ortamların yarattığı yeni ebeveynlik dinamiklerini kavramsallaştırmada analitik bir çerçeve sunmaktadır.

İkinci ve en özgün katkısı olarak, çalışma algoritma temelli içerik öneri sistemlerinin aile içi rehberlik dinamiklerini nasıl dönüştürdüğünü tartışarak "algoritma ebeveynliği" kavramını dijital ebeveynlik literatürüne yeni bir analitik kategori olarak önermektedir. Bu kavramsallaştırma, ebeveyn kontrolünün yalnızca çocuk davranışları üzerinden değil, aynı zamanda platform tasarımları, veri temelli yönlendirme mekanizmaları ve algoritmik içerik kürasyon mantığı üzerinden de şekillendiğini vurgulamaktadır. Algoritma ebeveynliği kavramı, ebeveynlik otoritesinin görünür insan aktörlerden görünmez tekno-sosyal aktörlere kaydığını kuramsal düzeyde ele almakta; dijital platformların algoritmik yapısını yalnızca teknik bir mesele olarak değil, aile içi güç ilişkilerini yeniden biçimlendiren sosyopolitik bir dinamik olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu perspektif dijital ebeveynliği yalnızca sosyal ve psikolojik bir fenomen olarak değil, aynı zamanda platform kapitalizmi ve veri ekonomisi politikası içinde konumlandırılan teknopolitik bir alan olarak yeniden kavramsallaştırmaktadır.

Üçüncü olarak çalışma, dijital ebeveynlik tartışmalarını Türkiye bağlamında kültürel ve dini değerler çerçevesinde ele alarak küresel literatürde sınırlı yer bulan yerel bağlamsal faktörleri görünür kılmaktadır. Bu yönüyle çalışma, dijital ebeveynliğin evrensel bir model üzerinden açıklanamayacağını; aile yapısı, sosyoekonomik koşullar, dini değerler ve kültürel normların ebeveynlik stratejilerinin biçimlenmesinde belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır. Kağıtçıbaşı'nın (2007) ilişkisel benlik modeli ve Hofstede'in (2001) kültürel boyutlar kuramı çerçevesinde Türk ailelerindeki dijital

ebeveynlik pratiklerini değerlendirerek Anglo-Amerikan merkezli dijital ebeveynlik literatürünün epistemik sınırlılıklarını eleştirel biçimde sorgulamaktadır. Çalışma, ampirik bir test sunmaktan ziyade kavramsal bir çerçeve önererek gelecekte yapılacak araştırmalar için kuramsal bir zemin oluşturmayı, disiplinlerarası diyalogları teşvik etmeyi ve dijital ebeveynlik fenomeninin katmanlarını kavramsal olarak haritalandırmayı amaçlamaktadır.

Kaynakça

- Agosto, D. E., Copeland, A. J., & Zach, L. (2024). Testing a model of family media literacy for the digital age. *Journal of Media Literacy Education*, 16(2), 67-85.
- Alkan, M., Şahin, İ., & Arslan, R. (2021). Active mediation strategies in digital parenting: Effects on children's online coping skills. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 24(8), 523-535.
- Benedetto, L., & Ingrassia, M. (2021). Digital parenting: Raising and protecting children in media world. *Parenting Science and Practice*, 21(3), 234-251.
- Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development: Experiments by nature and design. *Cambridge: Harvard University Press*.
- Candrasari, Y., Purnama, S., & Ahmad, M. (2022). Digital divide among parents: Impact on children's educational opportunities. *Educational Technology & Society*, 25(3), 145-159.
- Das, R. (2024). Algorithmic curation and family interactions: How recommendation systems shape shared digital experiences. *New Media & Society*, 26(4), 1823-1841.
- Dias, P., Brito, R., Ribbens, W., Daniela, L., Rubene, Z., Dreier, M., ... & Chaudron, S. (2016). The role of parents in the engagement of young children with digital technologies. *European Journal of Communication*, 31(2), 233-245.
- Du, X., Staples, M., Zhao, J., Zhang, B., Zhang, Z., & Dong, S. (2022). Co-viewing effects on children's cognitive and social development in digital media contexts. *Developmental Science*, 25(3), e13201.
- Fidan, M., & Olur, A. C. (2023). Digital parenting self-efficacy and family system theory perspectives. *Family Process*, 62(4), 1234-1250.
- Gedik, E., & Şahan, H. H. (2024). Digital parenting awareness and its impact on children's technology use patterns. *Computers & Education*, 201, 104-118.
- Glassman, M., Kuznetcova, I., Cong, W., & Hua, Y. (2021). Parental acceptance of AI-powered monitoring tools: Technology efficacy and self-awareness factors. *Computers in Human Behavior*, 124, 106-119.
- Goudeau, S., Sanrey, C., Kreitz, C., Cazauvieilh, C., Bressoux, P., & Huguet, P. (2021). Social class and school closure during COVID-19: A digital divide perspective. *Educational Psychology*, 41(8), 1001-1018.
- Guo, Y., Yang, L., Chen, S., Hong, X., Qiu, X., Wang, Y., ... & Ma, J. (2019). Digital divide in parental involvement: Urban versus rural household differences. *Computers & Education*, 143, 103-117.
- Hinkley, T., Carson, V., & Teychenne, M. (2018). Early childhood physical activity, sedentary behaviors and psychosocial well-being: A systematic review. *Preventive Medicine*, 110, 70-81.
- Hofstede, G. (2001). Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations (2. Baskı). *Thousand Oaks: Sage Publications*.

- Huang, G., Li, X. & Chen, C. (2018). Socioeconomic factors in digital parenting behaviors: A cross-cultural analysis. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 23(4), 198-216.
- Jain, S., Lall, M., & Singh, A. (2023). Digital inequality and parental guidance: Challenges in low-income families. *Computers & Education*, 195, 104-121.
- Jang, S., Park, M., & Kim, J. (2025). Parent-child interaction dynamics in algorithmic content environments. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 28(1), 23-38.
- Johnson, M., & Rogers, L. (2023). Digital competency and parental self-efficacy in technology-mediated child guidance. *Parent Education and Guidance*, 31(2), 78-95.
- Kabali, H. K., Irigoyen, M. M., Nunez-Davis, R., Budacki, J. G., Mohanty, S. H., Leister, K. P., & Bonner Jr, R. L. (2015). *Exposure and use of mobile media devices by young children*. *Pediatrics*, 136(6), 1044-1050.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures: Theory and applications* (2. Baskı). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kumaş, A. S., & Yıldırım, M. (2024). Digital parenting challenges among families with special needs children: A Turkish perspective. *Disability and Society*, 39(2), 278-295.
- Kyalo, P. M. (2024). Communication technology and family dynamics: Strengthening bonds across geographical barriers. *Journal of Family Communication*, 24(2), 123-139.
- Li, W. (2024). Building resilient home environments against algorithmic content manipulation. *Media Psychology*, 27(1), 45-63.
- Magida, J. R., & Armstrong, S. (2022). Infrastructure challenges and parental engagement in developing countries: A digital divide analysis. *Information Development*, 38(2), 234-248.
- McArthur, B. A., Volkova, V., Tomopoulos, S., & Madigan, S. (2022). Global prevalence of meeting screen time guidelines among children 5 years and younger. *JAMA Pediatrics*, 176(4), 373-380.
- McDaniel, B. T., & Radesky, J. S. (2017). Technoference: Parent distraction with technology and associations with child behavior problems. *Child Development*, 89(1), 100-109.
- Muller, C., Pfetsch, J., & Walk, S. (2024). Children's reluctance to report online harassment: Psychological and social factors. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 27(4), 234-248.
- Natkunam, N., Che Pa, N., Shah, N. S. M., Hasnan, K. A., Abdul Rahman, M. A., & Md Radzi, P. (2020). Algorithms and adolescent behavior: Platform design implications for family guidance. *Behaviour & Information Technology*, 39(12), 1298-1311.
- Nedelcu, M. & Wyss, M. (2016). Transnational family communication and digital mediation: Technical tools as relationship facilitators. *Global Networks*, 16(2), 202-218.
- Nikken, P., & Schols, M. (2015). How and why parents guide the media use of young children. *Journal of Child and Family Studies*, 24(11), 3423-3435.
- Nur'Aini, K. D., & Minsih, M. (2022). Digital parenting: Conscious technology education for responsible children's development. *International Journal of Elementary Education*, 6(3), 456-472.
- Nzunda, E. F. (2021). Parental challenges in facilitating children's online learning during COVID-19. *Educational Technology Research*, 25(2), 89-106.

- Ouyang, X., Wong, D. W., & Li, Z. (2023). Family characteristics and children's screen time during COVID-19: Mediating role of parental controls. *Child Development*, 94(2), 567-585.
- Pons, M., Bennasar-Veny, M., & Yáñez, A. M. (2020). Pediatric screen time recommendations versus modern family realities: Implementation challenges. *Journal of Medical Internet Research*, 22(11), e21838.
- Prasanti, D., & Karimah, E. (2018). Islamic values and family technology management in Indonesian context: Cultural transmission through digital platforms. *Journal of Islamic Communication*, 5(2), 78-95.
- Puspita, A. D., & Fitriana, S. (2025). Early childhood screen time management: Reducing anxiety and sleep disorders through structured approaches. *Child Psychiatry & Human Development*, 56(1), 123-138.
- Ratnawati, D., Axelsson, M. L., & Rachmawati, I. (2024). Early effective parent communication and children's digital media interaction patterns. *Communication Research*, 51(2), 234-251.
- Rony, M. Z. I., & Ahmed, N. (2022). Parental cyber abuse concerns and adolescent online surveillance: Resistance and deception patterns. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 25(8), 523-538.
- Saleh, A. M. & Solihin, L. (2023). Digital literacy education for elementary students: Teacher-parent collaborative facilitation. *Educational Technology Research*, 27(1), 45-62.
- Savic, M. (2019). Digital parenting evolution: From direct supervision to supported self-regulation in adolescents. *Parenting*, 19(4), 267-285.
- Savic, M. (2021). Digital natives and parental adaptation: Generational technology competency gaps in family contexts. *New Media & Society*, 23(8), 2234-2252.
- Sholihah, M., & Nurhayati, E. (2024). Eastern cultural values and protective digital parenting: Gatekeeping roles in family technology management. *Asian Family Studies*, 12(2), 89-106.
- Şenol, Z., Kaygın, H., & Çolak, T. S. (2023). Internet use guidance and children's healthy socio-emotional development: Active strategy benefits. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 26(7), 456-468.
- Tulane, S., Vaterlaus, J. M., & Beckert, T. E. (2022). Interactive technology and open communication importance: Parent-adolescent perspectives on digital relationship building. *Journal of Family Issues*, 43(8), 2145-2168.
- Vaterlaus, J. M., Beckert, T., Tulane, S., & Bird, C. V. (2015). "They always ask what I'm doing on my phone": A mixed-methods study of parent-child cell phone conflict. *Emerging Adulthood*, 3(6), 454-465.
- Wang, B., Li, H., & Nai, J. (2021). High restrictive mediation correlation with parental fears: Effects on children's technology self-management skills. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 24(9), 612-628.
- Wang, L., Chen, M. & Zhang, Y. (2022). Understanding platform algorithms: Parental technology engagement for better child guidance. *New Media & Society*, 24(7), 1567-1585.
- Wright, K. B. (2024). Active mediation benefits: Children's cyberbullying coping strategies through parent-taught tools. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 29(2), 45-62.
- Zhang, M. (2024). Hybrid recommendation systems performance: Content-based and collaborative filtering integration effectiveness. *Information Systems*, 121, 102-118.